

**Αν οι νέοι ενδιαφέρονται, τότε γιατί δεν ασχολούνται περισσότερο
με τη δημοκρατική ζωή;**

Η χειρότερη στάση είναι η αδιαφορία ή το να σκέφτεται κανείς «Μα δεν μπορώ να κάνω κάτι γι' αυτό· Ας είναι» – Stéphane Hessel¹

Οι αυξανόμενες ανισότητες, ο πόλεμος στην Ουκρανία, οι θάνατοι μεταναστών στη θάλασσα, οι εξάρσεις της βίας στη Μέση Ανατολή... Σήμερα υπάρχουν χίλιοι και ένας λόγοι για να αγανακτούμε και ποιος –περισσότερο από τη νεολαία– θα μπορούσε να αισθάνεται υποχρεωμένος να πολεμήσει ενάντια στην αδικία; Με κίνητρο την επιθυμία να ζήσουν σε έναν καλύτερο κόσμο, κατά τη διάρκεια των δεκαετιών πολλές νέες γυναίκες και άνδρες έχουν βγει στους δρόμους, από τα κινήματα για τα πολιτικά δικαιώματα της δεκαετίας του 1960 έως το Black Lives Matter, μέχρι την Αραβική Άνοιξη.

Οι νέοι νοιάζονται για τις κοινωνίες στις οποίες ζουν. Ωστόσο, οι αριθμοί υποδηλώνουν ότι αυτό δεν μεταφράζεται πάντα σε συμμετοχή 360° στην καθημερινή λειτουργία της δημοκρατικής ζωής: πολύ συχνά, τα νεότερα τμήματα του πληθυσμού δεν

ασχολούνται με την παραδοσιακή πολιτική. Αν και η απομάκρυνση των νέων από την πολιτική είναι ιδιαίτερα εμφανής στην άλλη πλευρά της λίμνης (ΗΠΑ), δεν είναι κάτι ξένο ούτε στην Ευρώπη. Και ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό μπορεί να οφείλεται σε ασήμαντους λόγους, για άλλες μπορεί να οφείλεται σε ανεπαρκή δημοκρατική συνείδηση.

Πρόσφατα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαπίστωσε ότι η συμμετοχή των νέων μειώνεται με την πάροδο του χρόνου. Σε σύγκριση με άλλες ηλικιακές κατηγορίες, οι νέοι είναι πλέον λιγότερο διατεθειμένοι να ενταχθούν σε πολιτικά κόμματα, να υπογράψουν αναφορές ή να εμπλακούν σε διαδηλώσεις. Αυτό που είναι ακόμη πιο ανησυχητικό είναι ότι η πιθανότητα να ψηφίσει ένας νέος, γίνεται μικρότερη όσο μειώνονται η ηλικία και το εισόδημα. Εκτός από το ότι δημιουργεί προβλήματα ισότητας, αυτό παρέχει στις μελλοντικές γενιές λιγότερο δημοκρατική εκπροσώπηση, επιδεινώνοντας περαιτέρω την απόσυρσή τους. Η επιστημονική έρευνα έχει αποδείξει ότι οι αρνητικές τάσεις στην πολιτική δέσμευση τείνουν να γίνονται σημαντικές κατά την εφηβεία, με τα επίπεδα εκπαίδευσης των γονέων να αποτελούν ισχυρό προγνωστικό παράγοντα για τη δημοκρατική συμμετοχή των παιδιών και την απουσία της φωνής των μαθητών στο σχολείο να επιδεινώνει την κατάσταση, ιδιαίτερα σε πιο υποβαθμισμένα περιβάλλοντα.

Οι νέοι Ευρωπαίοι, ωστόσο, μπόρεσαν να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα και να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο στην εκπαίδευση από τους γονείς και τους παππούδες τους. Από αυτή την άποψη, πολυάριθμες μελέτες έχουν αναδείξει ότι η πολιτική δέσμευση συνδέεται με τις δεξιότητες, τους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες και τις εμπειρίες της ζωής γενικότερα. Γιατί λοιπόν να υπάρχει τόση αντίθεση;

Η αποξένωση από κομματικές παρατάξεις είναι πιθανότατα ένας άλλος ένοχος. Όντως, όταν πρόκειται για άτυπους τρόπους ενασχόλησης με παγκόσμια ζητήματα, η νεολαία εξακολουθεί να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή, ανυπόμονη να επιλέξει τις μάχες της.

Η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και της ανισότητας έχει μεγάλη σημασία για πολλούς νέους. Το 2022, το Ευρωβαρόμετρο για τη Νεολαία και τη Δημοκρατία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έδειξε ότι τα προηγούμενα 3 χρόνια σημειώθηκε αύξηση 17% στον αριθμό των νέων που δραστηριοποιούνται σε οργανώσεις νεολαίας, συμπεριλαμβανομένων εθελοντικών οργανώσεων και ενώσεων που ασχολούνται με θέματα περιβάλλοντος, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και παγκόσμιας ανάπτυξης. Τα πιο πρόσφατα δεδομένα σχετικά με τους νέους εθελοντές που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο, υποδεικνύουν επίσης σημαντική συμμετοχή σε αυτές τις πιο ήπιες μορφές κοινωνικής συμμετοχής. Για παράδειγμα, σε χώρες όπως η Γερμανία, η Ιταλία και η Γαλλία, ο αριθμός των νέων που συμμετέχουν σε εθνικά προγράμματα εθελοντισμού κάθε χρόνο κυμαίνεται σε δεκάδες χιλιάδες.

Γενικότερα, ο ακτιβισμός έρχεται πιο εύκολα στους νέους από τις συμβατικές πολιτικές προσπάθειες. Η διοχέτευση των ανησυχιών κάποιου σε συλλογικές δράσεις

μεγαλύτερης διάρκειας μπορεί να γίνει αντιληπτή ως πιο συγκεκριμένη και συναισθηματικά ικανοποιητική. Αντίθετα, οι θεσμικά πλαισιωμένες προσπάθειες μπορεί να καταλήξουν να θεωρούνται ως σταγόνα στον ωκεανό ή ως εντελώς μη ελκυστικοί «παλιοί» μηχανισμοί.

Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι τα σχολεία δεν αφιερώνουν πολύ χρόνο στη διδασκαλία κοινωνικών μαθημάτων. Το 2022-23, ο μέσος ευρωπαϊκός χρόνος διδασκαλίας για Κοινωνικές Σπουδές -ο οποίος περιστασιακά συγχωνεύεται με άλλους κλάδους- ήταν μόνο περίπου 10%, στην υποχρεωτική γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η Τεχνική Εκπαίδευση σπάνια συμπεριλαμβάνει πολιτικά θέματα, και η οποιαδήποτε κατάρτιση των εκπαιδευτικών είναι ελάχιστη. Ως αποτέλεσμα, οι νέοι μερικές φορές αφήνονται στην τύχη τους να ερμηνεύουν τον κόσμο γύρω τους, ιδιαίτερα όταν η προσωπική τους ζωή δεν τους επιτρέπει να εκτεθούν στη δημοκρατική κουλτούρα με οποιοδήποτε άλλο μέσο.

Για να περιπλέκουμε περαιτέρω τα πράγματα, καθώς ο ευρωπαϊκός πληθυσμός συνεχίζει να γερνάει, το να ξεχνάμε να σχεδιάζουμε για την ένταξη των νέων στην κοινωνία των πολιτών γίνεται πραγματικός κίνδυνος. Ως εκ τούτου, η χαμηλή συμμετοχή ίσως δεν πρέπει να αποτελεί έκπληξη. Ακόμα κι έτσι, η έναρξη των νέων τάσεων αφήνει ευτυχώς πολλά περιθώρια ελπίδας. Σε εθνικό επίπεδο, αρκετές χώρες έχουν αναπτύξει ειδικά μέσα αξιολόγησης, προκειμένου να εξετάσουν τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν οποιοδήποτε καινούργιο νόμο στους νέους. Στην ΕΕ, το 2022 σηματοδότησε επίσης το Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας, με τη διοργάνωση χιλιάδων πρωτοβουλιών για την προώθηση ενός βιώσιμου, χωρίς αποκλεισμούς και ψηφιακού μέλλοντος για τους ενήλικες του αύριο. Σε αυτό το πνεύμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δεσμευτεί να διερευνήσει ακόμη περισσότερες οδούς για τη συμμετοχή των νέων στα πολιτικά δρώμενα έως το τέλος του 2023.

Αυτό σημαίνει ότι οι νέοι θα βρουν τον δρόμο της επιστροφής στις κάλπες; Πολλά θα εξαρτηθούν από την ικανότητα των υπευθύνων χάραξης πολιτικής και των εκπαιδευτικών να διασφαλίσουν ότι οι νέοι έχουν συνείδηση της σημασίας της ενεργού συμμετοχής στα κοινά και ότι θα διευκολύνονται απρόσκοπτα μέσω της συμμετοχικής δημοκρατίας. Το ενδιαφέρον των νέων για τον ακτιβισμό, τον εθελοντισμό και τις οργανώσεις νεολαίας σημαίνει ότι ανησυχούν για τις κοινωνίες τους. Πώς μπορεί τότε αυτή η κοινωνική ανησυχία να λειτουργήσει ως εφαλτήριο για ευρύτερη πολιτική ανάμειξη, συμπεριλαμβανομένης της εκλογικής συμμετοχής-τη ραχοκοκαλιά κάθε λειτουργούσας δημοκρατίας;

Συγγραφείς: Samuele Lupi και David Crosier—Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Μέσων και Πολιτισμού (EACEA)

ⁱ Ο Stéphane Frédéric Hessel (20 Οκτωβρίου 1917 – 26 Φεβρουαρίου 2013) ήταν Γάλλος διπλωμάτης, πρεσβευτής, συγγραφέας, επιζών από στρατόπεδο συγκέντρωσης, μέλος της Αντίστασης και πράκτορας της BCRA. Γεννημένος Γερμανός, πολιτογραφήθηκε Γάλλος πολίτης το 1939. Το 2011 συμπεριλήφθηκε από το περιοδικό Foreign Policy στη λίστα με τους κορυφαίους παγκόσμιους στοχαστές.